

Kvann, *Angelica archangelica*.

Kvann, kvanne, *Angelica archangelica*, flerårig art i skjermplantefamilien. 50-150 cm høy, med grov rot og stengel og 2-3-dobbelt finnete blad med oppblåste bladslirer. Store skjærmer med 25-40 stråler og oftest uten storsvøv. Hele planten har, i motsetning til sløke, en sterk og stram lukt. To underarter. Hos fjellkvann, *A. archangelica* ssp. *archangelica*, er småsvøpet like langt som blomsterskaftet, og frukten 7-8 mm lang med skarpe ribber. Vokser ved bekker og på fuktig grunn i fjellier gjennom hele landet. Fjellkvann har gitt opphavet til Vossakvann, en spesiell kultivar med fylt stengel som ble brukt som grønnsak. Hos strandkvann, *A. archangelica* ssp. *litoralis*, er småsvøpet bare halvparten så langt som blomsterskaftet, og frukten 5-6 mm lang med butte ribber. Strandkvann vokser spredt på steinet havstrand fra Oslofjorden til Finnmark.

Kulturhistorisk anvendelse

Kvann nevnes i de norske kongesagaene. Den har fra gammel tid av vært brukt som nytte- og medisinplante, og dessuten som fruktbarhetssymbol. Den ble dyrket i kvanngarder ved tunet, en skikk som har holdt seg til nyere tid på Voss og andre steder på Vestlandet. Roten (angelikarot) ble bl.a. brukt som tobakkssurrogat, og stengel og bladskaft ble spist rå; spesielt er den helt unge stengelen en delikatesse før den begynner å strekke seg. De unge fruktene og småbladene på planten inneholder en betydelig mengde vitamin C, og planten kan ha hatt en viktig funksjon for å forebygge skjærbuk i befolkninger som hadde dårlig tilgang på C-vitaminrike matvarer, f.eks. samene, og inuitene på Grønland. Ellers har den i folkemedisinen vært brukt mot forstoppelse, hemoroider, som nerveberoligende middel og som svette- og urindrivende middel. Den brukes også i likørfabrikasjon.

